

ת"פ 52446/06/16 - מדינת ישראל נגד אמיר ברמלי

המחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"פ 52446-06-16 מדינת ישראל נ' ברמלי(עציר) ואח'

תיק חיצוני: ע"פ 1603/18

לפני כבוד השופט חאלד כבוב

המאשימה

מדינת ישראל

באמצעות פרקליטות מחוז תל-אביב

על-ידי ב"כ עו"ד חנה קורין ועו"ד יוני לבני

דרך מנחם בגין 154, תל-אביב 6492107

טלפון: 073-3924691; פקס: 03-5163093

נגד

הנאשמים

1. אמיר ברמלי

על-ידי ב"כ עו"ד לירן זילברמן ועו"ד עמית זיו

מטעם הסנגוריה הציבורית מחוז תל-אביב

דרך מנחם בגין 154, תל-אביב

טלפון: 03-5757480; פקס: 03-5757483

5. ישראל עופר

על-ידי ב"כ עו"ד יוסף תמיר ועו"ד ליטל סמרה ואחרים

ממשרד תמיר ושות', עורכי דין

שדרות רוטשילד 15, תל-אביב 6688118

טלפון: 03-7346700; פקס: 03-7346701

החלטה

1. לפניי בקשה לפסלות שופט שהוגשה על ידי הנאשם, מר אמיר ברמלי (להלן - **ברמלי** או **הנאשם**), מכוח סעיף 77א לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], תשמ"ד-1984 (להלן - **חוק בתי המשפט**), שעיקרה בטענה כי "**לבן משפחה מדרגה ראשונה של כב' השופט יש עניין אישי ממשי בצד להליך**" (להלן - **הבקשה** או **בקשת הפסלות**).

2. בקשת פסילה זו מצריכה ואף מחייבת הכרעה בסוגיה משנית, אך לא פחות חשובה - האם עקב תלונה למשטרת ישראל שהגיש בנו של המותב כנגד הנאשם עצמו בגין סחיטה באיומים, יש להורות על פסלות המותב עצמו.

על נסיבותיו הייחודיות של המקרה ועל עיתויה התמוה מאוד של הבקשה, אפרט בהרחבה בהמשך, אך תחילה אתייחס לסוגיה המשפטית שבמוקד העניין.

ראו לעניין זה דבריו של כב' הנשיא (כתוארו אז) ברק:

"אין ליתן בידי בעל דין את הכוח לפסול שופט בפניו הוא מתדיין על דרך של הגשת תלונות כנגדו... או על דרך של נקיטת צעדים פרובוקטיביים שיגרמו לשופט להורות על נקיטת הליכים כנגד בעל-הדין... שאם לא תאמר כן יצא החוטא נשכר, תיפגע הגינות

עמוד 1

המשפט, ייפגע אמון הציבור ואף ייגרם, חלילה, עיוות דין [ע"א 8306/99 חדד נ' מזור, נה(1) 665, פס' 6 (1999) (להלן - עניין חדד)].

כך גם קבע בהליך נוסף:

"העובדה כי הובא בפני השופט מידע על איומים כנגדו אינה יוצרת, מניה וביה, עילת פסלות. **אמת, איום על שופט, בין במשתמע ובין במפורש, הינו דבר חמור אשר פוגע בעקרונות היסוד של שיטתנו. הוא מהווה פגיעה קשה בשלטון החוק, ככלל, ובפעילות מערכת בתי-המשפט, בפרט. יש לעוקרו מן השורש ולגנותו בכל פה. זאת ועוד, איום על שופט על-ידי בעל-דין משמעו ניסיון ליצור מעורבות אישית של השופט בסכסוך המתברר בפניו ולהטות משפט על-ידי פגיעה באובייקטיביות השיפוטית. למרות זאת רק בנסיבות חריגות ביותר יהא באיום על שופט כדי להוות עילת פסלות**" [ע"פ 1867/01 ארמונד מיארה נ' מדינת ישראל, נה(4) 865, 869-870 (2001) (להלן - עניין ארמונד); ההדגשות אינן במקור - ח.כ.]

כך גם נפסק על ידי כב' הנשיאה (כתוארה אז) ביניש:

"**כבר נפסק כי עצם הגשת תלונה או תביעה כנגד שופט אין בה, כשלעצמה, כדי להביא לפסילתו, שכן אין הן יוצרות אצל שופט מקצועי חשש ממשי למשוא פנים... הטעם לכלל זה הוא כי כל תוצאה אחרת תיתן בידי בעל דין או עורך דין כלי לפסילת שופט ולמניפולציה בעניין זה, ללא כל תשתית או יסוד בדין, אלא רק על ידי הגשת תלונה או תביעה שיכול שאין בה ממש**" [ע"א 10352/07 פלוני נ' פלוני, פס' 5 (20.05.2008) (להלן - עניין פלוני)].

כך גם נקבע על ידי כב' הנשיאה חיות:

"**אין בהגשת תלונה נגד שופט לאחד מן הגופים המבררים תלונות נגד שופטים כדי להקים עילת פסלות ועל המבקש לפסול את בית המשפט לבסס חשש ממשי למשוא פנים שמעבר להגשת התלונה. הגשת תלונות כשלעצמה אינה מבססת חשש כלשהו למשוא פנים... אלמלא כן היה בעל דין יכול לפסול שופט כל אימת שירצה באמצעות הגשת תלונה**" [ע"א 7393/17 חלפון נ' שמן משאבי גז ונפט בע"מ (15.11.2017) (להלן - עניין חלפון)].

3. על יסוד שורת תכליות ראויות וטעמים כבדי משקל, קבע בתי המשפט העליון את משקלם הסגולי של עקרונות היסוד שמנחים את מערכת המשפט בישראל: אמון הציבור ואמת הדין. זאת כדי ולמען תשמר הגינות המשפט. כך נקבע בשורת פסקי דין, כי יש להישמר מפני מתן כוח בידי בעל דין לפסול שופט בפניו הוא מתדיין, על דרך של נקיטת פעולות מכוונות, אשר יובילו בתורן להעלאת טענת פסלות כנגדו; ובפרט נקבע, כי אין בעצם קיומו של איום כנגד מותב היושב בדין כדי להקים, כשלעצמו, עילת פסלות.

רקע

4. ראשיתו של ההליך דנן בשנת 2016 עם הגשת כתב אישום חמור כנגד הנאשם, במסגרתו יוחסו לנאשם עבירות גניבה בידי מורשה; ניסיון לקבל דבר במרמה בנסיבות מחמירות; זיוף בכוונה לקבל דבר בנסיבות מחמירות; מרמה והפרת אמונים בתאגיד; עבירות מנהלים בתאגיד; עבירות לפי חוק איסור הלבנת הון, תש"ס-2000; ועבירות לפי חוק ניירות ערך, תשכ"ח-1968.

במהלך ניהול התיק לפני התקיימו בפני מותב זה 55 ישיבות, היינו - מאות שעות דיונים, אשר נפרסו על פני אלפי עמודי פרוטוקול ולמעלה מאלף מוצגים; וכן, נחקרו למעלה מ-170 עדים וניתנו 210 החלטות על פני מאות בקשות שונות אשר הוגשו במרוצת השנים. חלק מההחלטות בתיק נידונו גם על ידי מותבים נוספים עת ערער מי מהצדדים על החלטת מותב זה, וזו אושרה בהמשך גם על ידי ערכאת הערעור [ראו למשל: בש"פ 4804/17 **ברמלי נ' מדינת ישראל** (09.08.2017)].

לאחר ניהול ההליך במשך כארבע שנים, ניתנה על ידי הכרעת דין ביום 13.10.2020. בהכרעת הדין, המתפרשת על פני 193 עמודים, מצאתי להרשיע את הנאשם בעבירות המיוחסות לו ובמעילה של כ-340 מיליון ש"ח.

5. ביום 18.01.2021 הגיש הנאשם את בקשת הפסלות דנן. על פי הנטען בבקשה, קודם ליום 16.12.2020 הגיש בנו של מותב זה, תלונה כנגד הנאשם בטענה שזה ביקש לסחוט אותו באיומים (להלן - **התלונה**). כמתואר בבקשה, מטרת הסחיטה הינה לכאורה השפעה על ההליך המשפטי המתנהל כנגד הנאשם בתיק זה.

6. כך על פי הנטען, ביום 16.12.2020 נעצר הנאשם לצורך חקירת התלונה. מעצרו של הנאשם הוארך עד ליום 12.01.2021. אולם יודגש, כי הנאשם כבר היה מצוי במעצר אותה עת, וזאת מחשש שינסה להימלט מאימת הדין, נוכח התפתחויות ההליך דנן.

למען שלמות התמונה יצוין, כי במסגרת הליך מקביל אשר התנהל כנגד הנאשם (מ"ת 11578-08-20 **מדינת ישראל נ' ברמלי**) נקבע ביום 13.08.2020, כי הנאשם יהיה עצור עד תום הליכים, וזאת לאחר ששוכנע בית המשפט (כב' השופט בן-יוסף), כי "**בידי המדינה בסיס איתן לחשש שאי מעצרו של המשיב** [הנאשם - ח.כ.] **בשלב זה עלול להביא להתחמקותו מהליכי שפיטה ומריצוי עונש מאסר** [ראו במסגרת אותו הליך: פ/13.08.2020, 14]. ערר על ההחלטה נדחה על ידי בית המשפט העליון [בש"פ 5818/20 **ברמלי נ' מדינת ישראל** (26.08.2020)] ובהמשך, אף נדחתה בקשה נוספת של הנאשם לעיון חוזר בהחלטת המעצר [ראו במסגרת אותו הליך: פ/04.11.2020, 19-20].

7. כאמור בבקשה, ביום 12.01.2021 ביקשה המדינה לשחרר את הנאשם ממעצרו בתיק בו הוחשד בסחיטה, בתנאי של "**איסור יצירת קשר כלשהו, ישיר או עקיף, עם מי מהמעורבים הנוספים בפרשה - דהיינו: משפחת כבוב [...]** - **וזאת למשך 90 יום**". אולם זאת כאמור מהמעצר לצורכי חקירת התלונה בלבד, בשים לב לכך שללא קשר להליך בעניינה של התלונה, ועקב החשש שינסה להימלט מאימת הדין, הרי שהנאשם עצור כאמור עד תום הליכים במסגרת ההליך דנן.

עיקרי בקשת הפסלות

8. לטענת הנאשם, מהנסיבות שנוצרו כתוצאה מהגשת הבקשה, מותב זה מנוע מלשבת בדין נוכח עניין אישי ממשי של בנו של מותב זה בעקבות התלונה שהגיש, וזאת מכוח סעיף 77א(א), וסעיף 77א(1)(2) בפרט.

לגבי דידי של הנאשם, הוא קיים קשר עסקי ממושך עם בנו של מותב זה, בין אם באופן ישיר ובין באמצעות עורכי דין נוספים אשר עבדו עימו, וכתוצאה של קשר זה הוגשה התלונה בגין סחיטה באיומים, כאמור.

כך נטען, כי מקום בו הוגשה תלונה בגין עבירה זו על ידי בנו של מותב זה כנגד הנאשם, הרי שהדבר מקים "עניין אישי ממשי" לבנו של המותב גם בהליך דן, באופן שמחייב את פסלותו של מותב זה, מכוח סעיף 77א(1)(2) לחוק בתי המשפט.

עוד מפרט הנאשם, כי החקירה בגין התלונה עודנה נמשכת, וצפוי כי תמשך עוד זמן מה נוכח בקשת המאשימה לאסור על תקשורת בין הנאשם למשפחת המותב במשך 90 ימים כאמור. במצב זה לטענת הנאשם מתעורר קושי בהמשך ניהול התיק על ידי מותב זה, שכן ייתכן וכלל המעורבים בפרשה יידרשו למסור עדויות נוספות במשטרה, וכאשר החקירה עודנה מתנהלת. טענה זו מקבלת משקל נוסף לטענתו, נוכח הקשר לו טוען הנאשם בין ההליך דן לבין התלונה.

לבסוף מציין הנאשם, כי בקשה זו מכוונת "רק כנגד המשך ניהול ההליך על ידי בית המשפט הנכבד משלב זה ואילך. קרי, בבקשה זו עותר המבקש ששלב הטיעונים לעונש וגזר הדין יושלם על ידי שופט אחר."

9. לטענת המאשימה, יש לדחות את בקשת הפסלות וזאת מן הטעם שלא עלו כל ממצאים התומכים בקיומה של אינטראקציה כלכלית כנטען. בהתאם לכך נטען, כי אין בסיס לטענה לקשר עסקי בין הנאשם למותב זה או בני משפחתו.

זאת ועוד, אף לו היה קשר עסקי שכזה, וכאמור לטענת המאשימה זה אינו מתקיים, נטען כי טעם נוסף לדחיית הבקשה הוא שהקשר העסקי או הכספי הנטען הוא פועל יוצא של מהלך מכוון של בעל הדין שנועד להביא לפסלות השופט. זאת, כיוון שלטענת המאשימה, מעשיו של הנאשם במקרה שלפנינו בוצעו שעה שהיה מודע לזהות המותב היושב בדין בעניינו ולקשרים המשפחתיים בינו לבין מושא עבירת הסחיטה. בהתאם לכך, הרי שגם התלונה שלכאורה הוגשה רק בשלבים המאוחרים של ההליך המשפטי כנגד הנאשם, הינה תוצאה של מעשי הנאשם שכל מטרתם להביא לפסלות מותב זה.

מעבר לכל זאת נטען, כי אין בעצם הגשת תלונה נגד הנאשם על ידי בן משפחתו של מותב זה, כדי להצדיק את פסילתו.

דין והכרעה

10. תכליתם של דיני פסלות שופט היא לשמור על האובייקטיביות של מותב הדין בהליך מסוים [ראו למשל: ע"א 5139/08 ליכטר נ' קומרן, פס' 7 (03.11.2008)]. דינים אלה עניינם באמון הציבור במערכת השפיטה ובחיזוקו המתמיד של אמון זה. בהתאם לכך נקבע, כי לפסילת שופט יש השלכות על השופט עצמו, על

האינטרס הציבורי, על האמון במערכת השפיטה ועל האינטרס של בעלי הדין בהליך [ע"א 4675/17 פלוגי נ' אס.ג'י.אס חברה לבניין, פס' 9 (06.07.2017); ע"א 7175/16 חיזבון נ' עוואד, פס' 8 (06.12.2016)].

כך, בספרו של כב' השופט מרזל נכתב, כי דיני פסלות השופט נועדו להגשים תכליות ואינטרסים שונים ובהם: משפט צדק; הימנעות ממשוא פנים בדין ואובייקטיביות ההליך; זכות הפרט להליך הוגן; שוויון; ועצמאותו האישית של השופט [יגאל מרזל, **דיני פסלות שופט** 7-6 (2006) (להלן - **מרזל**)].

ודוק, דיני הפסלות נוגעים בלב ליבו של ההליך השיפוטי. כדברי השופט (בדימוס) שמגר: "**כל שופט היושב לדין צריך להיות מודע לכך שאותה עת הוא עצמו וכל מערכת המשפט עומדת לדין. בהכרעו בסכסוך מגשים השופט את שלטון החוק**" [מאיר שמגר על פסלות שופט - בעקבות ידיד תרתי משמע, **גבורות לשמעון אגרנט** 87 (תשמ"ז)].

11. בהתאם להוראות סעיף 77א לחוק בתי המשפט, נקבע האיזון המחייב מחד גיסא את המותב היושב בדין לדון בהליך שבפניו, כל עוד לא נתקיימה עילה לפסלותו [ע"א 3224/98 **המרכז הרפואי בני ציון נ' איטרה** (06.08.1998)]. חובה זו נקבעה כמהותית על ידי הנשיא (כתוארו אז) ברק, אשר קבע כי החלטה בלתי ראויה של שופט לפסול את עצמו תהווה פגיעה זהה לפגיעה שתגרם כתוצאה מהחלטה בלתי ראויה של שופט שלא לפסול את עצמו, כדלהלן:

"בסופו של דבר, הזכות לשבת במשפט היא גם החובה לעשות כן... השתחררות בלתי ראויה של השופט מהדין במשפט פוגע בהגינות המשפט, באמות הציבור וגורר אחריו עיוות דין באותה מידה כמו המשך דיון בעניין שמן הראוי הוא לשופט פסול עצמו ממנו" [ע"א 4160/96 **שחר נ' מושנוב**, פס' 8 (29.07.1996)].

מאידך גיסא, ככל שקיימת אפשרות ממשית לקיום משוא פנים מצד השופט, הרי ששומה עליו, ככל שמצא כי קיים חשש ממשי למשוא פנים, לפסול את עצמו [ראו למשל: ע"פ 2050/16 **בר שירה נ' מדינת ישראל** (20.03.2016); ת"א (ת"א) 64087-01-17 **חלפון נ' שמן משאבי נפט וגז בע"מ** (11.09.2017) [ערעור על ההחלטה נדחה בעניין **חלפון**]; **מרזל** 103-104].

12. הסעיפים הרלוונטיים לענייננו, הם סעיף 77א(1)(2); או לחלופין, סעיף 77א(א), כדלהלן:

"77א. (א) שופט לא ישב בדין אם מצא, מיזמתו או לבקשת בעל דין, כי קיימות נסיבות שיש בהן כדי ליצור חשש ממשי למשוא פנים בניהול המשפט.
(1א) בלי לגרוע מהוראות סעיף קטן (א), שופט לא ישב בדין בידעו שמתקיים אחד מאלה:
[...]

(2) יש לשופט ענין כספי ממשי או ענין אישי ממשי בהליך או בתוצאותיו, בצד להליך, בבא כוחו או בעד מרכזי, או שלבן משפחה מדרגה ראשונה של השופט יש ענין כספי ממשי או ענין אישי ממשי בהליך או בתוצאותיו, בצד להליך או בבא כוחו;"

13. בהתאם ללשונו, מכיל סעיף 77א לחוק בתי המשפט היררכיה פנימית לפיה יש ראשית לבחון את "עילות החובה" הספציפיות המפורטות בסעיף 77א(1) לחוק זה; ורק מקום בו שאלו לא מתקיימות - הרי שיש לפנות

ולבחון את התקיימותו של סעיף 77א(א).

כך כתב לעניין זה כב' השופט מרזל:

"תיקון תשס"ד לחוק הוסיף, כאמור, לעילה הכללית שהיתה נוהגת בדיני הפסלות - החשש הממשי למשוא הפנים - עילות פסילה מיוחדות, שבהתקיימותן חייב השופט לפסול את עצמו [...] אכן, משמעותה של הוראה חדשה זו היא, כי לצד המבחן הכללי הקבוע בסעיף 77א(א) לחוק - מבחן החשש הממשי למשוא פנים - מצויות הוראות, שאין לכאורה בצידן שיקול דעת והמחייבות את השופט לפסול עצמו [...] מעצם היות עילות אלו עילות של פסילת חובה, משתמע הצורך המעשי לבחון בכל מקרה, ראשית לכל, אם הן מתקיימות. אם התשובה היא חיובית, על השופט להיפסל. רק אם עילות הפסלות הספציפיות אינן מתקיימות במקרה נתון, כלומר שאין מקרה זה או אחר נופל בתחום התפרסותן - יש מקום לעבור למבחן החשש הממשי למשוא פנים הקבוע בסעיף 77א(א)"
[מרזל, 140-142; ההדגשה אינה במקור - ח.כ.].

ביטוי לעמדה זו ניתן לראות גם בפסק דינו של כב' השופט סולברג ברע"א 8164/18 **אדלקום בע"מ נ' חברת שירותי תשתיות אילת אשקלון בע"מ** (12.02.2019), שם קבע כדלהלן:

"החוק מבחין בין מצבים שונים של פסול: האחד מסור לשיקול דעת; באחרים מחויב השופט להדיר רגליו מן הדין: 'לצד המבחן הכללי הקבוע בסעיף 77א(א) לחוק - מבחן החשש הממשי למשוא פנים - מצויות הוראות שאין לכאורה בצידן שיקול דעת והמחייבות את השופט לפסול עצמו' (מרזל, עמוד 141)" [שם, פס' 2-3].

בהתאם לכך, ככל שמתקיימות "עילות החובה" המפורטות בסעיף 77א(א1) הרי שאין למותב הבוחן את הבקשה שיקול דעת ויש להורות על קבלת הבקשה. אולם, ככל שיימצא שלא מתקיימת אחת מאותן עילות, הרי שיש לבחון את התקיימות סעיף 77א(א), וזאת כאמור יעשה בהתאם לשיקול דעתו של היושב בדיון ובהתאם לנסיבות המקרה.

14. לכן, בבחינת השאלה האם בנסיבות קיים **"ענין אישי ממשי"** או למצער **"חשש ממשי למשוא פנים"**, אפנה לבחון את הפסיקה הנוהגת בשים לב לטענות הצדדים, לעניין איום על המותב היושב בדיון או בן משפחתו והגשת התלונה כאמור.

15. כבר נקבע בעבר, כי המקרה המורכב ביותר הוא מקרה בו מוגשת תביעה כנגד שופט על ידי צד להליך, היינו - מצב בו השופט הוא עצמו בעל דין בהליך נפרד, זאת במקביל להליך בו הוגשה בקשת הפסלות. אולם, הלכה היא שאין במצב זה, כשלעצמו, כדי להביא לפסילת השופט.

כך נקבע על ידי כב' הנשיאה חיות בעניין **חלפון**, כדלהלן:

"אין בהגשת תלונה נגד שופט לאחד מן הגופים המבררים תלונות נגד שופטים כדי להקים עילת פסלות ועל המבקש לפסול את בית המשפט לבסס חשש ממשי למשוא פנים שמעבר להגשת התלונה. הגשת תלונות כשלעצמה אינה מבססת חשש כלשהו למשוא פנים... אלמלא כן היה בעל דין יכול לפסול שופט כל אימת שירצה באמצעות הגשת תלונה."

[שם, פס' 4; ההדגשה אינה במקור - ח.כ.; ראו גם לעניין זה: ע"א 4800/06 לבה מגמשת יבוא ושיווק בע"מ נ' הרציג, פס' 5 (11.02.2007); עניין פלוני פס' 5]

כך גם נקבע, כי מקום בו השופט הוא שמגיש תלונה כנגד הנאשם, הרי שאף מקרה שכזה אינו מהווה, כשלעצמו, עילת פסלות ויש לבחון את המקרה בהתאם לנסיבות העניין [ע"א 7725/00 פלוני נ' פלונית, פס' 5 (30.11.2000)]. באותו עניין, התייחס בית המשפט לקשיים שעלולים להיווצר מקום בו יתאפשר לבעל דין מעין "נשק סודי" שכזה, בו יוכל להשתמש כל מקום בו יהיה מעוניין להחליף את המותב היושב בדיון. בהתאם לדברים אלו נקבע לא פעם שאל לו לבית המשפט לאפשר "פורום שופינג" לבעל הדיון בין המותבים השונים, ולא בנקל יורה בית המשפט על פסלות המותב היושב בדיון.

כך נקבע לעניין זה על ידי כב' הנשיא (כתוארו אז) ברק:

"אין ליתן בידי בעל דין את הכוח לפסול שופט בפניו הוא מתדיין על דרך של הגשת תלונות כנגדו... או על דרך של נקיטת צעדים פרובוקטיביים שיגרמו לשופט להורות על נקיטת הליכים כנגד בעל-הדין... שאם לא תאמר כן יצא החוסא נשכר, תיפגע הגינות המשפט, ייפגע אמון הציבור ואף ייגרם, חלילה, עיוות דין" [עניין חדד, פס' 6 (1999)].

ובדומה לכך, נקבע בעניין פלוני על ידי כב' הנשיא (כתוארה אז) ביניש:

"כבר נפסק כי עצם הגשת תלונה או תביעה כנגד שופט אין בה, כשלעצמה, כדי להביא לפסילתו, שכן אין הן יוצרות אצל שופט מקצועי חשש ממשי למשוא פנים... הטעם לכלל זה הוא כי כל תוצאה אחרת תיתן בידי בעל דין או עורך דין כלי לפסילת שופט ולמניפולציה בעניין זה, ללא כל תשתית או יסוד בדיון, אלא רק על ידי הגשת תלונה או תביעה שיכול שאין בה ממש... יש לבחון את נסיבות המקרה, ובכלל זה את אופי התלונה או התביעה ואת השלב הדיוני בו היא נמצאת, את הקשר בינה לבין ההליך הנדון ואת השאלה אם יש עילת פסילה בעובדות המשמשות בסיס לתלונה או לתביעה, כמו למשל, התנהגות פסולה של השופט... עוד יש מקום לבחון אם הגשת התלונה או התביעה נועדה לגרום לפסילת השופט. במסגרת זו ניתן לבחון את המועד להגשת בקשת הפסלות והמועד להגשת התלונה או התביעה כנגד השופט, ואף את השאלה אם יש ממש בתלונה או בתביעה על פניה" [עניין פלוני, פס' 5 וההפניות שם; ההדגשה אינה במקור - ח.כ.].

כך גם כתב לעניין זה כב' השופט מרזל:

"מניפולציה מעין זו אפשרית גם לגבי עילת פסלות החובה שבסעיף 77א(1)(2) לחוק... יש חשש מפני מצב בו בעל דין יביא לקיומו של עניין אישי או כספי ממשיים לשופט או לבני משפחתו. מצב זה אינו ראוי, כמובן, שכן יש בו לא רק משום חוסר תום לב ותימרון פסול כלפי בית המשפט והצד שכנגד, אלא משום הטלת פסול ודופי בשופט... חמור במיוחד מצב בו פסילת חובה זו תבוא לאחר שבזבז זמן שיפוטי רב וממון של הצד שכנגד להליך, והכול בשל מניפולציה של בעל דין" [מרזל, 260-261].

16. בהתאם לאמור לעיל, הרי שאין בהגשת תלונה על ידי המותב היושב בדיון, כשלעצמה, כדי להוות עילת פסלות.

כך גם נקבע לעניין מקרים בהם נעשו איומים, בין במשתמע ובין במפורש, על שופט.

כך נקבע, כי אף מקום בו ניתנה לשופט ידיעה כי הנאשמים בעניין בו הוא דן, מתכננים לפגוע בו, הרי שאין הדבר היווה, כשלעצמו, עילה לפסלותו. זאת, מן הטעם שאין לאפשר התערבות שכזאת באובייקטיביות מערכת המשפט, ואין לאפשר לבעל דין לפגוע בעקרונות היסוד של השיטה.

כב' הנשיא (כתוארו אז) ברק קבע לעניין זה את הדברים הבאים:

"הסיטואציה שבפניי היא חריגה. בית-המשפט, ברגיל, אינו מצוי בעימות עם מי מהצדדים. הוא המכריע במחלוקות ואינו שותף להן. העובדה כי הובא בפני השופט מידע על איומים כנגדו אינה יוצרת, מניה וביה, עילת פסלות. אמת, איום על שופט, בין במשתמע ובין במפורש, הינו דבר חמור אשר פוגע בעקרונות היסוד של שיטתנו. הוא מהווה פגיעה קשה בשלטון החוק, ככלל, ובפעילות מערכת בתי-המשפט, בפרט. יש לעוקרו מן השורש ולגנותו בכל פה. זאת ועוד, איום על שופט על-ידי בעל-דין משמעו ניסיון ליצור מעורבות אישית של השופט בסכסוך המתברר בפניו ולהטות משפט על-ידי פגיעה באובייקטיביות השיפוטית. למרות זאת רק בנסיבות חריגות ביותר יהא באיום על שופט כדי להוות עילת פסלות. נסיבות חריגות אלו אינן אלא אמת-המידה הקבועה בסעיף 77א(א) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], תשמ"ד-1984, ולפיה יש לבסס חשש ממשי למשוא פנים. על-כן לא ניתן לקבוע מראש כי עצם השמעת איום על שופט מקימה עילה לפסלותו, אלא יש לבחון את כלל נסיבות העניין כדי להכריע אם קיים חשש ממשי למשוא פנים בהמשך הדיון בפני הערכאה הדנה בהליך" [עניין ארמונד 869-870; ההדגשות אינן במקור - ח.כ.].

17. סוגיה נוספת שיש לתת עליה את הדעת היא המועד בו הוגשה בקשת הפסלות וזאת בשים לב לסעיף 146 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982 (להלן - חוק סדר הדין הפלילי), הקובע כדלהלן:

"לאחר תחילת המשפט, ובערעור - בתחילת שמיעת הערעור ולפני כל טענה אחרת, רשאי בעל דין לטעון טענת פסלות נגד שופט פלוני לפי סעיף 77א לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], תשמ"ד-1984 (בחוק זה - חוק בתי המשפט); הוחלף שופט כאמור בסעיף 233, רשאי בעל דין לעורר טענת פסלות נגד השופט האחר בתחילת הישיבה הראשונה שלאחר החילופין".

משכך, נדרש בעל דין להעלות טענותיו לעניין פסלות המותב הדין בהליך לפני כל טענה אחרת ואל לו להשתהות עם הגשת בקשות מסוג זה. לעניין זה נקבעה ההלכה, לפיה אין לאפשר לטענת הפסלות להפוך ל"נשק סודי" בידיו של בעל הדין אותו יוכל להעלות במועד הנוח עבורו.

כך קבע לעניין זה כב' הנשיא (כתוארו אז) שמגר:

"טענת פסלות אינה בגדר 'נשק סודי', אשר אותו שומר באמתחתו מי שגורס דבר קיומה של עילת פסלות, עד שיבוא מועד נוח להעלאתה; המבקש להעלות טענה כאמור, חייב לעשות כן בהזדמנות הראשונה הנקרת לו, היינו, בישיבה הראשונה של

בית המשפט המתקיימת לאחר שנודעה עילת הפסלות" [ראו לעניין זה גם: ע"פ 5012/15
בר שירה נ' מדינת ישראל, פס' 6 (21.07.2015)]

מן הכלל אל הפרט

18. אומר בפתח הדברים, כנגד הנאשם הוגש בשנת 2016 כתב אישום חמור, במסגרתו מיוחסים לו שורה ארוכה מאוד של מעשי מרמה, הונאה, גניבה, הטעיית משקיעים וגניבת סכום עתק של כ-340 מיליון ש"ח. זאת כלפי מאות קורבנות עבירה, מתוכם כ-170 קורבנות העידו לפניי במסגרת ההליך.

על-פי המפורט בבקשת הפסילה, בנו של מותב זה הגיש תלונה במשטרת ישראל כנגד הנאשם בחשד לסחיטה באיומים. עוד נטען, כי בין בנו של מותב זה לנאשם מתנהל "קשר עסקי ממושך".

זהו סיפור המעשה העומד בבסיס עתירתו של הנאשם לפסילת המותב. כך למעשה, לא נטען בין במפורש ובין במרומז, דבר קיום קשר כלשהו (אף לא עקיף) בין ההליך שמתנהל בפניי מזה שנים, לבין התלונה במשטרה אודות חשד לסחיטה באיומים. כך, מאחר שמדובר בתיק חקירה שעודנו מתנהל בימים אלה, ברור לכל בר בי רב, כי כל פרסום אודות תכני החקירה אינו אלא ספקולציה או פרסום מטעם צד מעוניין.

אקדים ואומר, כי זהו תיק חקירה שאין בינו לבין התיק שלפניי כל קשר וזיקה ענייניים. הטענה שתלונת בנו של מותב זה כנגד הנאשם במשטרת ישראל, מקימה עילת פסלות בתיק שלפניי, היא טענה רעועה, חסרת בסיס משפטי ומעשי ודינה להידחות על הסף. זאת, ממספר רב של טעמים, כפי שאפרט להלן.

19. כאמור לעיל, דרכינו מתחילה בבחינת התקיימות נסיבות סעיף 77א(1)(2) לחוק בתי המשפט. כיוון שמדובר בבנו של מותב זה, הרי שמדובר בבן משפחה מקרבה ראשונה [ראו הגדרות בסעיף זה].

בבחינת התקיימות "ענין ממשי אישי" בהליך דנן, הרי שמצאתי שבנסיבות העניין, לא מתקיים יסוד זה בנסיבות המקרה. המבקש לא הצביע על כל אינדיקציה לענין ממשי כלשהו שיש למותב זה או לבן משפחתו בהליך דנן. יוזכר, לטענת הנאשם, לבנו של מותב זה ענין אישי בהליך דנן, כיוון שזה הגיש כנגדו תלונה בגין סחיטה באיומים שעניינה הליך זה.

משמע, לטענת הנאשם עצם הגשת התלונה ייצרה ענין אישי אצל בנו של מותב זה, באופן המצדיק את פסילת המותב. אולם, בחינת הפסיקה שהוצגה לעיל בהרחבה, מלמדת שאין בעצם הגשת התלונה כדי לייצר ענין אישי שכזה ואף אין בעצם איום על מותב היושב בדין, ככל שאיום כזה נעשה ואיני קובע מסמרות בכך, כדי להקים עילת פסלות אשר תחייב את פסלות המותב [ענין ארמונד, 869-870].

בהתאם לכך, לא מצאתי שמתקיימות בנסיבות המקרה "עילת החובה" המנויה בסעיף 77א(1)(2).

20. בבחינת המבחן הקבוע בסעיף 77א(א), אפנה לבחון האם קיים "חשש ממשי למושא פנים בניהול המשפט" בנסיבות המקרה. בהתאם לאמור לעיל, הרי שמצאתי לענין זה, שאין בעצם הגשת התלונה כדי ללמד על חשש למושא פנים בניהול המשפט שכן הנאשם לא הצביע על כל אינדיקציה למושא פנים כאמור או לקשר כלשהו בין התלונה למושא בקשתו לבין ההליך דנן [ענין חלפון, פס' 4].

זאת ועוד, בחינת נסיבות המקרה מלמדת שלפנינו מקרה מובהק בו השתתף הנאשם עם העלאת טענותיו לעניין הפסלות, טעם המספיק כשלעצמו לדחות את הבקשה [ראו למשל: ע"א 4844/18 פלוני נ' פלוני, פס' 4 (05.07.2018)]. ההליך נוהל משך ארבע שנים, תוך קבלת אורכות רבות וממושכות לטובת היערכות הנאשם ובאי כוחו השונים. במשך זמן זה, התקיימו עשרות ישיבות, במשך מאות שעות, מתוכם חמישה ימי הוכחות שלמים בהם פרס הנאשם את מלוא טענותיו. כן, ניתנו 210 החלטות לאורך ההליך, כמו גם הכרעת דין המתפרסת על פני 193 עמודים.

כך, משך ניהול ההליך הגיש הנאשם כ-146 בקשות שונות, חלקן משתרעות על פני עשרות רבות של עמודים, ובהן בקשות מורכבות לפסילת 369 מעדי התביעה וקבלת אלפי פריטים מחומרי החקירה. הנאשם לא טמן את ידו בצלחת והגיש בקשות חוזרות ונשנות, חדשות לבקרים לבית המשפט, וזאת בהיקף חריג - אולם בתוך כל אלה נמנע הנאשם מהעלאת הטענות אשר עומדות במרכז עתירתו לפסילת המותב, מה טעם היה לו לנאשם בעשותו כן? הדעת נותנת שאם כך נהג הנאשם, הרי שבסבירות גבוהה תכנן את מהלכיו בקפידה כדי למצוא את שעת הכושר המתאימה מבחינתו, לאחר הרשעתו, כדי להגיש את הבקשה דנן.

לכל אורך ההליך שמר הנאשם באמתחתו, כמעין "נשק סודי", את טענותיו לקשר עסקי ממושך עם בנו של מותב זה. בחינת מועד הגשת הבקשה, כמו גם נסיבות הגשתה, מעלה חשש כבד לנסיגה הנאשם לעשות שימוש ציני בדיני הפסלות, באופן שיש בו כדי להוות מניפולציה פסולה על בחירת היושב בדיון - שימת דיני הפסלות לחוכא ואיטלולא.

בחינת נסיבות המקרה ובהן העלאת טענות הפסלות לאחר הכרעת הדיון, מעלה חשש כבד, כי הגשת בקשת הפסלות כמו גם מעשי הנאשם שקדמו להגשתה אינם אלא מעשה מתוכנן מראש מתוך תכנית אותה תווה הנאשם, בה ביקש לתמרן את מערכת המשפט ולבחור את המותב שיגזור את דינו. כך, ככל שהמותב לא מכריע לטובתו תמיד יוכל הנאשם לשלוף את אותו "נשק סודי" אותו שמר באמתחתו.

הכלל לפיו אין בעצם הגשת תלונה או איום כנגד שופט כדי להוות עילה לפסילתו, בא להתמודד בדיוק עם חשש ממניפולציה מסוג זה, כך נקבע ש"כל תוצאה אחרת תיתן בידי בעל דין או עורך דין כלי לפסילת שופט ולמניפולציה בעניין זה, ללא כל תשתית או יסוד בדיון, אלא רק על ידי הגשת תלונה או תביעה שיכול שאין בה ממש" [עניין פלוני, פס' 5].

21. עוד מצאתי להוסיף, כי בימים אלו פורסמו בעיתונות הכלכלית, כי הנאשם "לפי החשד, ברמלי פעל לערב את בנו של השופט כבוב במיזם עסקי, בכוונה ליצור זיקה בינו לבין בנו של כבוב ולהביא לפסילתו... ברמלי ששהה כשלושה שבועות במעצר במסגרת החקירה של ניסיון הסחיטה, טען בחקירתו כי אכן נוצרה זיקה עסקית בינו לבין בנו של השופט, וכי מבחינתו נקט בהליך לגיטימי במצבו, כשהבהיר כי בכוונתו להביא לפסילת השופט" [ההדגשה אינה במקור - ח.כ.; גור מגידו, "אמיר ברמלי חשוד בניסיון לסחוט את השופט חאלד כבוב באמצעות בנו" (18.01.2021) TheMarker]; ראו גם: תומר גנון "הפרקליטות על החשד לסחיטת כבוב" כלכליסט (18.01.2021); רונן לוי "לא יאמן: איש שוק ההון שגנב ממשקיעיו חשוד שניסה לסחוט את בנו של השופט" (19.01.2021) Obiter]; קורין אלבז-אלוש "חדש: איש-העסקים אמיר ברמלי ניסה לסחוט שופט באיומים" ידיעות אחרונות (18.01.2021)].

כאמור, פרסומים אלה אינם בגדר ראיה משפטית קבילה לתוכנם, אך משתלבים בחשד, כי מדובר במהלך מניפולטיבי, מתוכנן ויזום של הנאשם לתמרן בדרך נפסדת וקלוקלת את תקינותו של ההליך המשפטי ולסכל את

מלאכתו של בית המשפט להשלמת ההליך.

22. עוד אנו למדים משהיה הכבד בהגשת הבקשה, כי אילו היה חשש למשוא פנים לאורך ארבע השנים בהן נוהל ההליך בפני מותב זה, הרי שהנאשם או מי מבאי כוחו השונים, היה קם וטוען לכך, כפי שעשה במסגרת עשרות הבקשות השונות אותן הגיש במסגרת ההליך.

כל אלו הביאו אותי למסקנה, כי בנסיבות המקרה לא מתקיים "חשש למזושה פנים בניהול המשפט" כאמור בסעיף 77א(א) לחוק בתי המשפט.

23. למרות כל האמור לעיל, מצאתי לנכון לציין, כי אף בנסיבות המקרה שלפניי, הכרעה בבקשת פסלות איננה פשוטה כלל ועיקר. זאת כיוון שלפניי מונחות שתי תכליות - עשיית הצדק ומראית פני הצדק. החקיקה וההלכה הפסוקה מספקות מענה ברור להכרעה בין תכליות אלו:

"אמנם, יש חשיבות לכך, שהצדק לא רק יעשהאלא כי גם יראה שנעשה, אך אמת המידה בשאלת הפסלות איננה צומחת מן השאיפה למראית פני הצדק" [ע"פ 732/86 חליוה נ' מדינת ישראל, מא(1) 412 (1987); ראו גם: בב"ש 48/75 ידד נ' מדינת ישראל, כט(2) 375 (1975); עניין אס. ג'י.אס, פס' 11].

דברים דומים נקבעו בע"פ 28/98 אסרף נ' בן דורי, פס' 6 (02.03.1998), כדלהלן:

"אין מקום להרחיב את השימוש בטענת 'מראית פני הצדק', אם וככל שיש לה מקום, לכל מקרה בו מועלה טענת פסלות שאין לה ביסוס אובייקטיבי ממשי, שאם לא כן נמצאו מרוקנים מתוכן את הלכות הפסלות שפותחו בבית משפט זה" [ראו גם: ע"א 6275/03 שגיא נ' סלע, פס' 6 (28.07.2003); ע"א 6575/11 פלוני נ' פלונית, פס' 7 (09.10.2011); יגאל מרזל, "פסלות שופט: האתגר של מראית פני הצדק למבחן החשש הממשי למשוא פנים" ספר שטרסברג-כהן (א' ברק, י' זמיר, א' כהן, מ' סבוראי וא' עפארי עורכים, 2017)].

24. בהתאם לכך מצאתי שאף אם מהלכו של הנאשם נגוע בקורטוב של חוסר תום לב - מקומם במידה מסוימת, בעיקר בנוגע לעיתוי הגשת הבקשה, הרי שאין בכך כדי לפגוע ביכולתו של בית המשפט זה לעשות דין ללא משוא פנים; וכך גם, אין בכך כדי לשנות מאמת המידה הנבחנת בשאלת הפסלות, וצומחת מן השאיפה ליכולת עשיית הצדק, ולא למראית פני הצדק [עניין חליוה, 416].

הערכה זו באשר ליכולתו של שופט היושב בדין לבצע את מלאכת השיפוט, אינה הערכה סובייקטיבית של הנוגעים בדבר, אלא היא מושתתת על אדני היסוד בדבר מומחיותו של הדיין, מעמדו המקצועי ונסיונו המצטבר כגורם שיפוטי - ובהתאם לאלה, יכולתו לבצע את מלאכת עשיית הדין באופן נקי, משוחרר וללא מטען רגשי או עובדתי כלשהו הפוגם, ולו במלוא הנימה - ביכולתו לקיים משפט צדק.

יפים לעניין זה דברי כב' הנשיא (כתוארו אז) ברק בעניין חדד:

"המבחנים לפסילתו של שופט מלהמשיך ולדון בהליך שבפניו הינם מבחנים אובייקטיביים הנוגעים לקיומה של אפשרות ממשית אובייקטיבית לקיומו של משוא

פנים כלפי מי מן הצדדים (וראו: ע"פ 5/82 ח"כ אבו-חצירא נ' מדינת ישראל [1], בעמ' 250; בג"ץ 2148/94 גלברט נ' יושב-ראש ועדת החקירה לבדיקת אירוע הטבח בחברון [2], בעמ' 605). אפשרות זו תיבחן, בין היתר, בהתחשב בהיותו של השופט היושב בדן שופט מקצועי ומיומן "...הנושא בלבו את ההכשרה המקצועית ואת הנסיון המצטבר מן ההתייחסות לבעלי דין, לטענותיהם, לאישומים לסוגיהם ולהתנהגות לסוגיה, ויודע איך לארגן ולהפנים את המכלול, תוך שמירה על האיזון והניטרליות שהם אות ההיכר הטובע של מלאכת השפיטה..." **(וראו מ' שמגר "על פסלות שופט - בעקבות ידיד תרתי משמע" [17], בעמ' 106) [פס' 6; ההדגשה אינה במקור - ח.כ.]**

וכך גם דברי כב' הנשיא (כתוארו אז) ברק בע"פ 6752/97 פרידמן נ' ישראל (07.12.1997):

"אכן, דיני הפסילה אינם סובבים סביב תחושתו הסובייקטיבית של השופט, כפי שאינם מעוגנים בתחושתו הסובייקטיבית של הצד המבקש לפסול אותו. דיני הפסילה - המבוססים על אפשרות ממשית לדעה קדומה - מבוססים על תפיסה אובייקטיבית של עשיית משפט ומראית פני הצדק. בגדרם של אלה מקובל עלינו, כי לא הרי הדיוט כהרי שופט מקצועי. השופט, אשר השפיטה היא מקצועו וייעודו, מחנך עצמו ומפנים בתוכו את היכולת להבחין בין מידע קביל לבין מידע שאינו קביל. הוא מסוגל לבנות חומה בין ראייה לא קבילה הבאה לידיעתו לבין השימוש בה במשפט. על-כן נעשה משפט על-ידי שופט מקצועי ונראה כי יעשה צדק על-ידיו גם אם הוא מקבל מידע שאין לקבלו, שכן הקהילייה הישראלית מודעת למקצועיותו זו של השופט **(ראה ע"פ 1478/97 מדינת ישראל נ' חן [6]; ע"פ 1650/97 בגלמן נ' מדינת ישראל [7]; ע"א 8966/96 נבו נ' ישקול סחר בע"מ ואח' [8]; ע"פ 470/83 מורי נ' מדינת ישראל [9], בעמ' 8-9)" [ההדגשה אינה במקור - ח.כ.]**

סוף דבר

25. טענה לפסלות מותב נוגעת בשורש ההליך השיפוטי ויש בה כדי להשליך על ההליך כולו, כמו גם על היושב בדן. אולם, בשים לב לפסיקת שופטי בית המשפט העליון שהובאה לעיל בהרחבה, הרי שאין לאפשר מניפולציה של מערכת עשיית החוק, מקום בו נאשם מבקש לכופף אותה לרצונותיו. אחזור על דברי הנשיא שמגר אותם הבאתי בפתח דברי - **"כל שופט היושב לדין צריך להיות מודע לכך שאותה עת הוא עצמו וכל מערכת המשפט עומדת לדין"**.

בשים לב לכך, מצאתי לדחות את הבקשה.

ניתנה היום, ז' שבט תשפ"א, 20 ינואר 2021, במעמד הצדדים.

חאלד כבוב, שופט
סגן נשיא